

Anth. B. Nilsen

FARMANN M. 50
12/12-70

På den gale siden

Dreyers Forlag har utgitt en krigsbok, fra 2. verdenskrig*). Den er helt forskjellig fra de andre som er kommet. Dens nærmeste slektninger er Erich Maria Remarques «Intet nytt fra Vestfronten»

*) Svein Halse: «I forreste linje». Dreyers Forlag, Oslo.

Farmand 12/12-70

21

Sverre, Per, Gunnar, Harald og Dagfinn. Den eldste er 21, den yngste 16 år. De utgjør betjeningen på en panservernkanon, og danner en gjeng som holder ubrytelig sammen. Etter hvert får den sine tap, inntil fortelleren, Sverre, står alene tilbake. De føler det som en lettelse da rekruttskolen er slutt og de virkelig skal i felten. Den største delen av boken forteller om livet og kampen på Leningradfronten slik som den artet seg for denne gruppen.

Denne skildringen er uhyggelig realistisk. Livsforholdene reduseres til det helt primitive, en stadig kamp mot kulde, mot dårlig ernæring, mot lus. Og dernest virkningen av våpnene, ved de intense bombardementene, og ved angrep eller forsvar.

Jeg kan ikke minnes å ha lest en bedre skildring av «nesten-panikken», denne tilstand som er uungåelig hos soldater som er livredde — og det er en meget naturlig reaksjon, — men som samtidig vet at de ikke må gi etter for det. Som må holde sin egen og gruppens moral oppe, fordi det ellers vil få de alvorligste konsekvenser for dem selv eller for kamertene. Vi ser tydelig betydningen av gruppe-samholdet. Og vi er vidne til en utholdenhet, som er et produkt av den treningen de har fått, av trønderstahet, og av lojalitet overfor dem de kjempet sammen med.

*

Man kan lære meget om krig av denne boken.

ten» og Väjnö Linnäs «Okänd soldat». Den skildrer en spesiell form for krigføring, stillingskrigen.

Kamphandlingene foregår i sin helhet på Leningradfronten. Det er en liten gruppe nordmenn som er hovedpersonene i boken. De er trøndere, alle omkring 20 år gamle, alle kjemper med tyskerne, men

Riktignok om en spesiell form for krig, under særlige forhold, men i en form og under forhold som ikke er utelukkede for norske soldater i fremtiden.

Vil disse, på grunnlag av den utdannelsen vi idag gir dem, og på grunnlag av de prinsipper om demokrati og medbestemmelsesrett som synes å være gyldige i vår tid, ha forutsetningene for å holde i en krig av den typen som skildres i boken?

Det er vanskelig å tro det! Og dermed reiser boken hele spørsmålet om de avdelingene vi utdanner vil være effektive i krig.

Likevel er det neppe tyskernes «idiotdisiplin» vi trenger. Jeg har selv, uten slike midler, hatt avdelinger jeg har følt meg helt sikker på — kanskje mer enn på meg selv. Det er soldater som ville hatt de samme positive egenskapene som boken skildrer. Men da er det to faktorer som er uomgjengelig nødvendige: Befalens autoritet, og gruppesamholdet. Og disse vil ikke kunne opprettholdes ved «demokratisk» utvanning av Forsvaret.

Her ligger lærdommen av boken og det den forteller. Den forteller oss på den ene side hva krig er, og den gir oss all grunn til å søke å unngå krigen. Men den forteller oss også om de egenskapene vi må ha hvis det blir nødvendig at vi slåss. Og den lar oss forstå tragedien hos disse unge guttene som ofret liv og helse for noe de selv trodde på.